

Nazwa środka	Definicja	Przykład
ANAFORA	Rozpoczynanie kolejnych segmentów wypowiedzi od tego samego wyrazu (lub grupy wyrazów); koncentruje uwagę odbiorcy na danym elemencie wypowiedzi, sprzyja zapamiętaniu powtarzanych fragmentów.	<i>Nigdy już nie będzie tak jak kiedyś, nigdy już nie usłyszę jej radosnego głosu, nigdy już nie zobaczę mojej ukochanej żony.</i>
ANTYTEZA	Zestawienie ze sobą dwóch fragmentów wypowiedzi o znaczeniu przeciwnym; pozwala uchwycić opozycyjność pewnych sądów i opinii.	<i>Lepiej przeżyć ból rozstania, niż nigdy nikogo nie pokochać.</i>
ELIPSA	Pominięcie elementu wypowiedzi, który łatwo może być zrekonstruowany przez słuchacza; konstrukcja niepełna, ale znaczeniowo zamknięta; często występuje w postaci równoważnika zdania; koncentruje uwagę odbiorcy na pominiętej części tekstu.	<i>Twarcz kapitana teraz gniewna i pełna obaw, a jeszcze przed chwilą – radosna i promienna.</i>
GRADACJA	Stopniowanie znaczeń polegające na zachowaniu odpowiedniej kolejności elementów wypowiedzi nazywających daną cechę według porządku rosnącego albo malejącego; wzmacnia wyrazistość i kwiecistość stylu.	<i>Mało powiedziane, że była ładna, a nawet – że piękna, ona po prostu oślniewała urodą i promieniała wewnętrznym blaskiem.</i>
HIPERBOLA	Figura retoryczna polegająca na wyolbrzymieniu wyglądu, znaczenia, działania pewnych osób, rzeczy, zdarzeń; występuje m.in. w tekstach poetyckich, przemówieniach oraz w wypowiedziach potocznych; buduje przekaz emocjonalny poprzez uwypuklenie pewnych treści.	<i>Zakończenie liceum to szczególna chwila, rodzice pękali z dumy, a babcia ze wzruszenia wylała całe morze łez.</i>
METAFORA	Zestawienie ze sobą odległych semantycznie wyrazów, które razem przekazują inne znaczenie niż cząstkowe sensy dosłowne poszczególnych elementów; zamierzona zmiana, dzięki której powstaje nowa całość, wyróżnia się metaforę poetycką i potoczną (często używaną w codziennej polszczyźnie); środek ten odgrywa ważną rolę w języku, m.in. pozwala narzucić określoną wartość pewnym pojęciom czy zdarzeniom.	<i>Tak długo stary major zbierał okruchy nadziei, aż na horyzoncie zajaśniała jutrzienka wolności, a jego oprawcy zostali wyrzuceni na śmietnik historii.</i>
METONIMIA	Zastąpienie nazwy przedmiotu czy zjawiska nazwą innego, pozostającego z nim w pewnej zależności; może zwiększać wyrazistość wypowiedzi poprzez uzyskanie efektu skrótowości; zabieg ten wpływa również na wyobraźnię odbiorcy.	<i>Wreszcie mieli własny dach nad głową, wieczorem mogli posłuchać Chopina, poczytać Herberta, zjeść uroczystą kolację i wypić dwie lampki.</i>
PARADOKS	Chwyt retoryczny wskazujący na sprzeczność między elementami wypowiedzi, pozwala odkryć zaskakującą prawdę (np. życiową, literacką, filozoficzną); jego funkcją jest zaskoczenie odbiorcy, uwypuklenie pewnych cech danego zjawiska.	<i>To, co mamy, najbardziej docenimy wówczas, gdy przyjdzie nam to stracić. Zwykle to ludzie najbiedniejsi potrafią dać nam najwięcej.</i>
PERYFRAZA	Zastąpienie wyrazu lub frazy bardziej rozbudowanym opisem; uniknięcie wypowiedzenia czegoś wprost, wzbogacenie przekazu, wpływa na ozdobność stylu.	<i>W stolicy Wielkopolski odbyło się uroczyste odsłonięcie pomnika autora „Pana Tadeusza”.</i>
PORÓWNIANIE	Zestawienie ze sobą dwóch lub więcej składników, zwrócenie uwagi odbiorcy na pewną cechę zestawianych zjawisk, wskazanie ich podobieństw, najczęściej za pomocą odpowiednich elementów konstrukcyjnych (spójników albo przysłówków porównawczych), np. jak, jako, jakby, niby, na kształt, jak gdyby.	<i>Blady niczym ściana żołnierz stał jak wryty przed dowódcą, czuł się, jakby niebo zaraz miało zaważyć mu się na głowę.</i>
PYTANIE RETORYCZNE	Pytanie pozorne, formułowane nie w celu uzyskania odpowiedzi, ale dla podkreślenia przekonania mówcy; angażuje uwagę słuchaczy, zaskakuje interlokutora, może służyć refleksji, podkreśleniu własnych sądów.	<i>Czyż retoryka nie jest potrzebna? Czy nie rozumiesz, że to nie ma sensu? Jak można tak ciągle kłamać?</i>
WYLICZENIE	Wymienianie kolejnych elementów wskazywanych w wypowiedzi; porządkuje wypowiedź, uzmysławia wielość i różnorodność omawianych zjawisk..	<i>Miał posprzątać pokój, ugotować obiad, wyjść z psem na spacer, a on cały czas ogląda mecz!</i>